

Chapter 4 - Orí Kèrin | WHAT TIME DO WE MEET?

OBJECTIVES:

In this chapter you will learn:

- How to express quantity using 'mélòó'
- How to ask time using 'mélòó'
- How to express your age using 'mélòó'
- Colors in Yorùbá Culture

Àwọn ọrọ (*Vocabulary*)

Nouns	
èédú	<i>charcoal</i>
ewé	<i>leaf (green color)</i>
gààrí	<i>cassava grains</i>
Noun Phrases	
ibi ọjó-ìbí	<i>birthday venue</i>
ìsìn àgbà	<i>adults' worship</i>
ìsìn ọmọdé	<i>children's service/worship</i>
Verbs	
bèrè	<i>to start</i>
dé	<i>to arrive</i>
fé	<i>to want/wish</i>
jí	<i>to wake up</i>
lo	<i>to go</i>
máa	<i>will</i>
ní	<i>to have</i>
wá	<i>to come</i>
wà	<i>to be or to exist</i>
Verb Phrases	
bá mi ṣeré	<i>play with me</i>
gbá ilè	<i>to sweep the floor</i>
јeun ọsán	<i>to eat lunch</i>
јeun alé	<i>to eat dinner</i>
jé kí á pàdé	<i>let us meet</i>
sọ fún...	<i>to tell... (e.g. someone)</i>
Adjectives	
búlúù	<i>blue</i>
dúdú	<i>black</i>
funfun	<i>white</i>
pînkî	<i>pink</i>

yẹn	<i>that</i>
yéłò	<i>yellow</i>

Adverbs

bí / bí	<i>like</i>
díé	<i>a little</i>
ganan ni	<i>a lot (very)</i>
kúkú	<i>just</i>

Conjunctions

tí..bá	<i>if</i>
nítorí pé	<i>because</i>

Prepositional phrases

ní èyìn ọsè	<i>at the end of the week</i>
ní ọdò Akin	<i>at Akin's place</i>
lójoojúmó	<i>everyday</i>
léyìn náà	<i>following that /after that</i>

Interrogatives

Nígbà wo ni ?	<i>when?</i>
---------------	--------------

Other Expressions

ó dára	<i>that's fine</i>
ó funfun bí eérú	<i>It is white like ashes (grey)</i>
Olórí ịlú Àméríkà	<i>The President of the United States of America</i>
ọmọ ọdún mélòó?	<i>how old?</i>
O sé	<i>thank you</i>
ó ti pé jù	<i>It is too late</i>
ó ti yá jù	<i>It is too early</i>

Lesson 1 - Èkó Kínlí

The Interrogative Mélòó

Remember how to count from 1 – 10, as we already learned in Chapter 2 and as found below under ‘numbers.’ Cardinals act like adjectives – they follow the noun that they describe and answer the question **mélòó?** ‘*how many?*’

Numbers	Cardinals	English
oókan	kan	one
eéjì	méjì	two
ééta	méta	three
éérin	mérin	four
aárùnún	márunún	five
ééfà	méfà	six
eéje	méje	seven
ééjọ	méjọ	eight
éésànán	mésànán	nine
éewàá	méwàá	ten
oókànlá	mókànlá	eleven
eéjìlá	méjìlá	twelve

For example:

Íwé mélòó ni ó wà ní orí tábìlì?

How many books are on the table?

One will respond by using the cardinal:

Íwé métá ni ó wà lórí tábìlì

There are three books on the table.

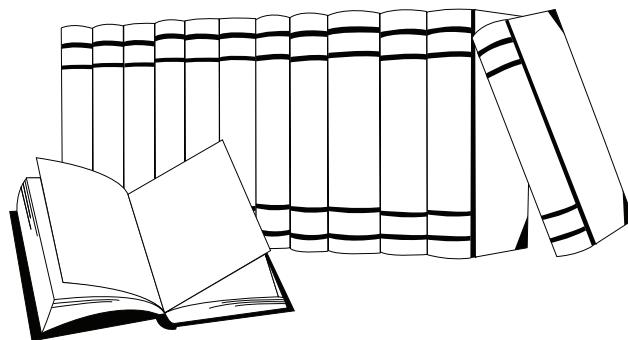
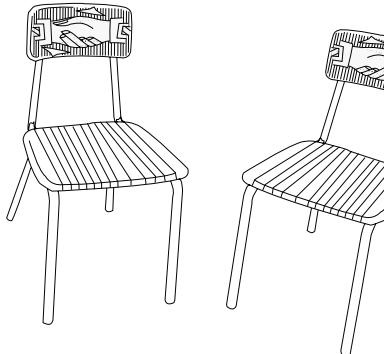
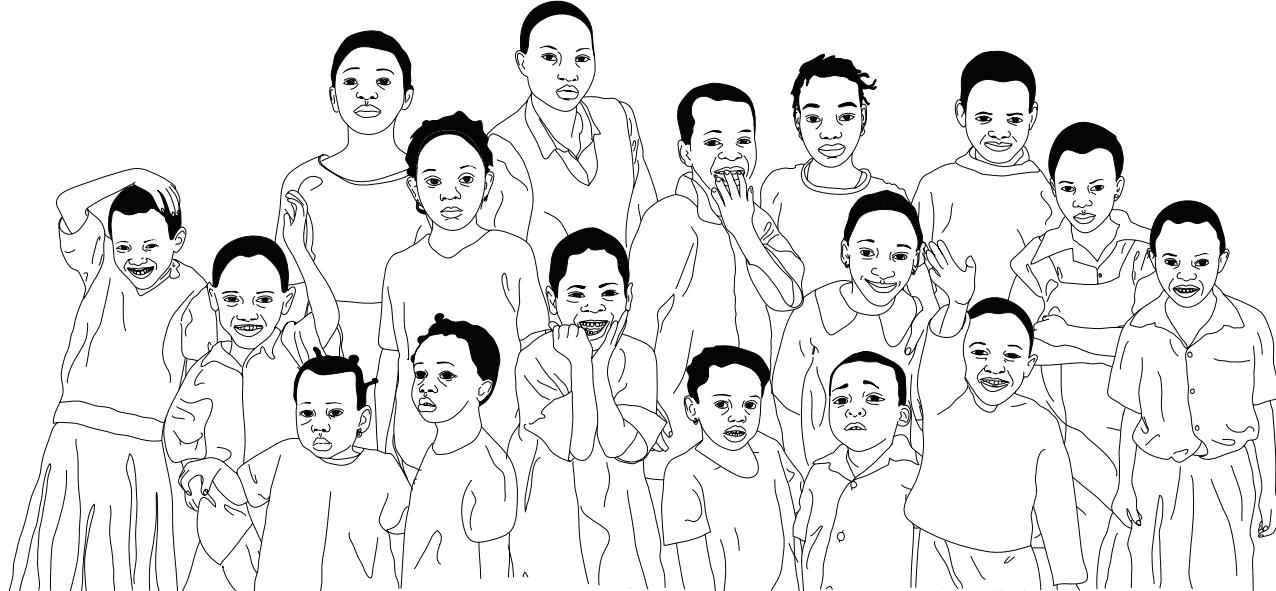
Also, the numbers in between the multiples of 10 will take an ‘m’ before them.

For example:

ọmọ métàdínlógún seveenteen children

àga méjì two chairs

ìwé métálá thirteen books

However, we do not say *àga mókan—*one chair*
One would rather say àga kan

Below are examples of multiples of ten:

ogún ìyàwó *twenty wives*

àádóta ìgbà *fifty times*

ọgórùnún ọdún *hundred years*

ọgótà ilé *sixty houses*

ọgbòn ènìyàn *two hundred people*

Isé Síše 1

Write out the following in Yorùbá.

Bí àpẹ́rẹ:

80 people Ogórin ènìyàn

13 books ìwé métálá

1. 18 houses _____
2. 38 pencils _____
3. 62 tables _____
4. 40 students _____
5. 80 pencils _____
6. 75 schools _____
7. 54 children _____
8. 46 teachers _____
9. 20 computers _____
10. 6 desks _____

Isé Síse 2

Remember the verbs **ní** (to have), **fé** (to want/to wish), **wà** (to be or to exist)

Dáhùn àwọn ɪbéèrè wònyí ní èkúnré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Ìwé mélòó ni o ní?

2. Ọmọ mélòó ni Òbámà, olórí orílè-èdè Àméríkà, bí(to give birth to)?

3. Àbúrò mélòó ni o ní?

4. Ilé mélòó ni o fé?

5. Ìpínlè mélòó ni o wà ní orílè-èdè Àméríkà?

6. Ìpínlè mélòó ni ó wà ní orílè-èdè Nàìjírà?

7. Kòñpútà mélòó ni ó wà nínúu kíláàsì Yorùbáà rẹ?

8. Akékòó obìnrin mélòó ni ó wà nínúu kíláàsì Yorùbáà rẹ?

9. Akékòó ọkùnrin mélòó ni ó wà nínúu kíláàsì Yorùbáà rẹ?

10. Pátákó ɪkòwé mélòó ni ó wà nínúu kíláàsì Yorùbáà rẹ?

Isé Síše 3

In pairs, a student should ask his or her partner the number of people—men, women, or children in that partner’s family, with the partner responding. Students take turns.

1. A. _____

B. _____

2. A. _____

B. _____

3. A. _____

B. _____

4. A. _____

B. _____

5. A. _____

B. _____

Lesson 2 - Èkó Kejì

Aago mélòó ni ó lù? (*What time is it?*)

Remember in Chapter One we discussed how to distinguish between a.m. and p.m.

àárò	from about 4:00am to 11:59 am
ὸsán	from about noon to 4:59 pm
ὶròlē	from about 5:00 pm to 6:59 pm
alé	from about 7:00 pm to 10:00 or 11:59 pm

Other expressions of time:

Àbò = half (or 30 minutes past the hour) as in **aago kan àbò òru = 1:30 am**
 Ku = to or less than the hour as in **aago métà ὸsán ku ogún ὶshéjú = 2:40pm**
 Kojá = past/after as in **aago métà ὶròlē kojá ὶshéjú métà = 6:03pm**

Other expressions:

Ó ti pé jù = It is too late

Ó ti yá jù = It is too early

Different times of the day such as àárò, ὸsán, ὶròlē, and alé express how we distinguish time(aago). See exercises below and write down the indicated times.

Isé Síše 1

Complete the following exercises. The first one has been done for you.

1. aago kan ọsán = 1pm
2. aago méjì òru = _____
3. aago méjìlá ọsán = _____
4. aago kan àbò òru = _____
5. aago mèfà ìròlé kójá ìséjú mèta = _____
6. aago méje alé ku ìséjú mèwáà = _____
7. aago mèta ọsán ku ogún ìséjú = _____
8. aago márùnún àárò kójá ìséjú márùnúndínlógún = _____
9. aago méjìlá òru = _____
10. aago mérin àárò = _____

Isòròngbèsì (*Dialogue*)

Léyìn ìjáde ilé-ìwé

Jímí: Fèyí, sé wà á wá kí mi ní òpin ọsè, ní ọjó àìkú?

Fèyí: Ní aago mélòó ni o fé kí n wá? Ó máa dára ní ọsán nítorí pé mo máa n̄ lọ sí ịsìn ọmọdé ní aago mésànán àbò àárò. Léyìn náà, ní aago méwa, ịsìn àgbà máa bẹ̀rè.

Jímí: (Èmi náà), ní aago márùnún ịròlé, mo n̄ lọ sí ibi ọjó ịbí ọréè mi kan.

Fèyí: Ọjó ịbí ta ni?

Jímí: Ọjó ịbí Akin Ọmóyémí.

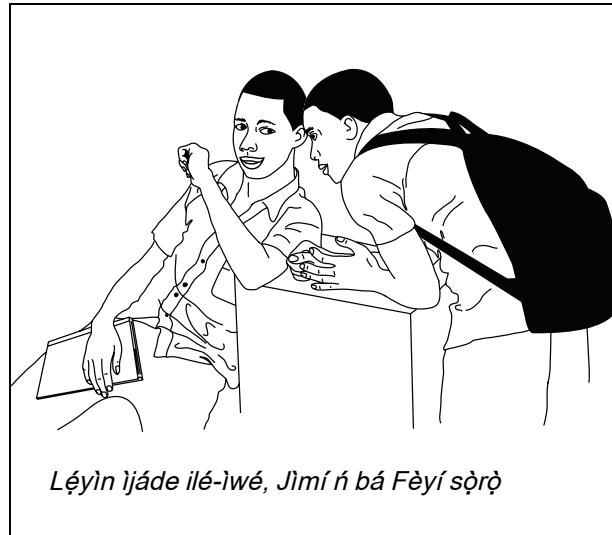
Fèyí: Rárá o, aago métá ni ọjó ịbí Akin yen. Tí o bá lọ ní aago márùnúun, wà á kàn lọ gbá ilè ni!

Jímí: O ò se kúkú jé kí á pàdé ní ọdò Akin. Sé wà á sọ fún àwọn òbù rẹ?

Fèyí: Nígbà wo ni o máa dé ọdò Akin?

Jímí: Bíi aago métá àbò ọsán.

Fèyí: Ó dára, ó dìgbà kan ná.

Isé Síse 2

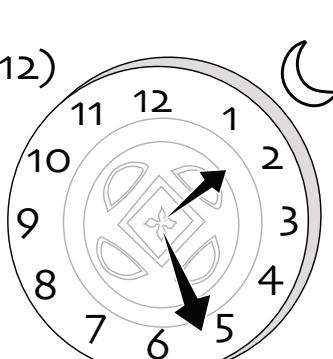
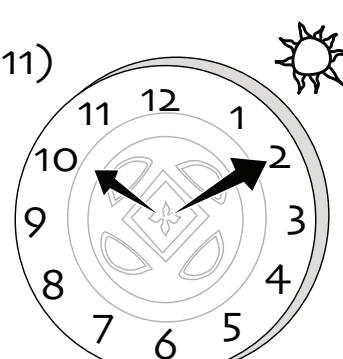
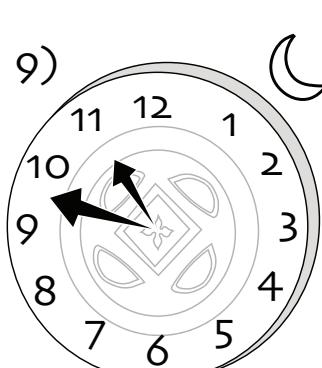
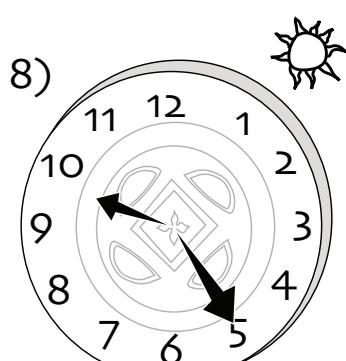
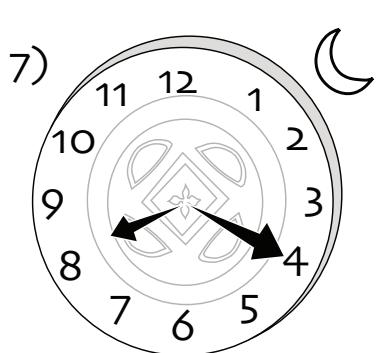
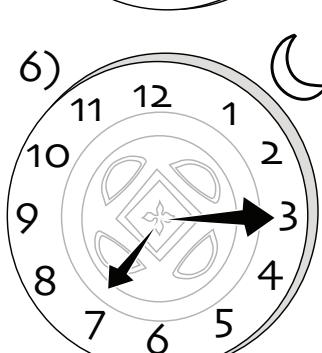
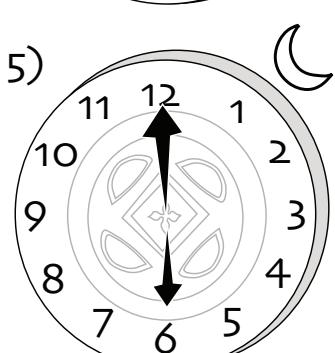
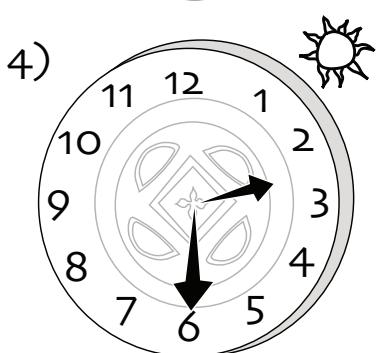
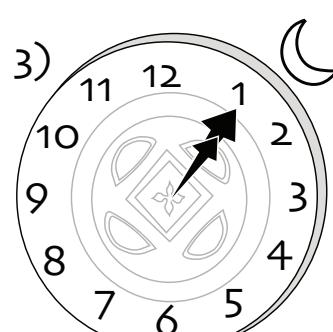
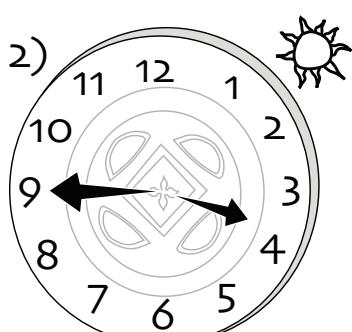
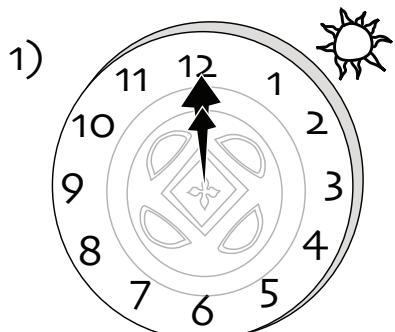
Dáhùn àwọn ịbéèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences

1. Aago mélòó ni Jímí máa dé ọdò Akin?
2. Ta ni Fèyí?
3. Ọjó ịbí ta ni Fèyí àti Jímí fé é lọ?
4. Ta ni Akin Ọmóyémí?
5. Aago mélòó ni Fèyí máa n̄ lọ sí ịsìn ọmọdé?

Isé Síše 3

Aago mélódó ni ó lù lórí àwọn aago wònyí?
What time is it on the following clocks?

Máa ñ + Time

Isé Síse 4

Dáhùn àwọn ɪbéèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

Bí àpẹ́rẹ́:

Aago mélòó ni kíláàsì èdèe Gèésì rẹ máa ñ bèrè?

Aago méwàá àárò ni kíláàsì èdèe Gèésì mi máa ñ bèrè.

1. Aago mélòó ni kíláàsì èdèe Yorùbáà rẹ máa ñ bèrè?

2. Aago mélòó ni o máa ñ jí lójoojúmọ?

3. Aago mélòó ni o máa ñ jé ouńjẹ ọsán?

4. Aago mélòó ni o máa ñ jé ouńjẹ alé?

5. Aago mélòó ni o máa ñ sùn ní alé?

6. Aago mélòó ni kíláàsì rẹ àkókó ñ bèrè ní ọjó àìkú?

7. Aago mélòó ni gbogbo kíláàsì rẹ ñ parí ní ọjó Àlàmísì?

8. Kí ni o máa ñ şe ní aago métá ọsán ní ọjó Móńdè?

9. Kí ni o máa ñ şe ní aago mésànán alé ní ọjó Jímóọ?

10. Kí ni o máa ñ şe ní aago méje àárò ní ọjó ọsè?

Iṣé Síṣe 5

Ìwọ àti ḥréè rẹ, ẹ şo fún ara yín ìgbà tí ẹníkòqkan nínúú yín ní lọ sí kíláàsì àti wí pé kíláàsì wo ni?
You and your friend, tell each other what time you go to class and what class you have.

Bí àpere:

Dúpé: Aago mélòó ni kíláàsì Bàólójì rẹ máa ní bérè ní ọjóó
 Túsìdeè?

Tósìn: Aago méjì ni.

Dúpé: Kí ni o ní ni aago mérin?

Tósìn: Mo ní Kémísìrì.

Dúpé: _____

Tósìn: _____

Iṣé Síṣe 6

Èyí ni àtẹ àkókò iṣéé Ṣadé fún ọsè kan

This is Ṣade's schedule for the week.

Àkókò	Ajé	Iṣégun	Ojórú	Ojóbò	Eti
9-10	Èdèe Gèésì	Ìṣirò		Físíṣì	Ìṣirò
10-11	Ìṣirò	Físíṣì	Potogí		Potogí
11-12	Faransé	Èdèe Gèésì	Físíṣì	Ìṣirò	Èdèe Gèésì
12-1	Físíṣì		Yorùbá	Kémísìrì	
1-2	Bàólójì	Kémísìrì	Èdèe Gèésì	Yorùbá	Kémísìrì
2-3	Yorùbá	Faransé	Yorùbá	Faransé	Físíṣì
3-4			Ìṣirò	Èdèe Gèésì	Faransé
4-5	Kémísìrì	Potogí		Potogí	Yorùbá
5-7	Láàbù			Láàbù	

Dáhùn àwọn ibéèrè wònyí.

Answer the following questions.

1. Mélòó ni àpapòọ gbogbo işé tí Șadé ní şe lósè?
2. Isé wo ni Șadé ní láago méwàá àárò ọjó ajé?
3. Tí ó bá di ọjórú ní aago mésànán àárò, Șadé máa wà nínú kíláàsì wo?
4. Wákátí mélòó ni Șadé fi ní şe èdèe Gèésì ní ọsè?
5. Njé Șadé ní işé kankan ní ọjó àbáméta?

Işé Síşe 7

Using the exercise 3 above, prepare your class schedule using Yorùbá language. Indicate the time you have each class and who your teachers are. Below, you will find a list of courses to help you. If your course is not listed, ask your teacher.

Bàólójì	<i>Biology</i>
Kémísìrì	<i>Chemistry</i>
Físísì	<i>Physics</i>
Èdèe Faransé	<i>French language</i>
Èdèe Sípánîşì	<i>Spanish language</i>
Èkó nípa Òşèlú	<i>Government</i>
Lìngúísíkì	<i>Linguistics</i>
Èdèe Gèésì	<i>English</i>
Láàbù	<i>Lab work</i>
Èdèe Yorùbá	<i>Yorùbá language</i>
Èdèe Potogí	<i>Portuguese language</i>
Èkó Itàn	<i>History</i>
Saikólójì	<i>Psychology</i>
Sosiólójì	<i>Sociology</i>
Èkó nipa ɔrò ışèlú	<i>Political Science</i>
Èkó nipa ɔrò ajé	<i>Economics</i>
Lítíréşò	<i>Literature</i>

Iṣé Síṣe 8

Parí Ìsòrògbèṣì yí nípa lílo àwọn àkókò àti òṣùu Yorùbá (Gbólóhùn méjilá sí mårùnúndínlógún).

Complete the short dialogue below using time and Yoruba calendar (12-15 sentences).

Ládi pe Kúnlé pé kí ó wá gbá bóòlù pèlú òun.

Ládi invites Kúnlé to play soccer with him.

Ládi: Kúnlé, sé wà á wá sí ilée wa láti wá gbá bóòlù ní ìròlé ọla?

Kúnlé: Ó dára. Mà á sọ fún màmáà mi. Aago mélòó ni kí n wá?

Ládi: Ní aago mårùnún àbò ìròlé. Màá máa retí rẹ o.

Kúnlé: _____

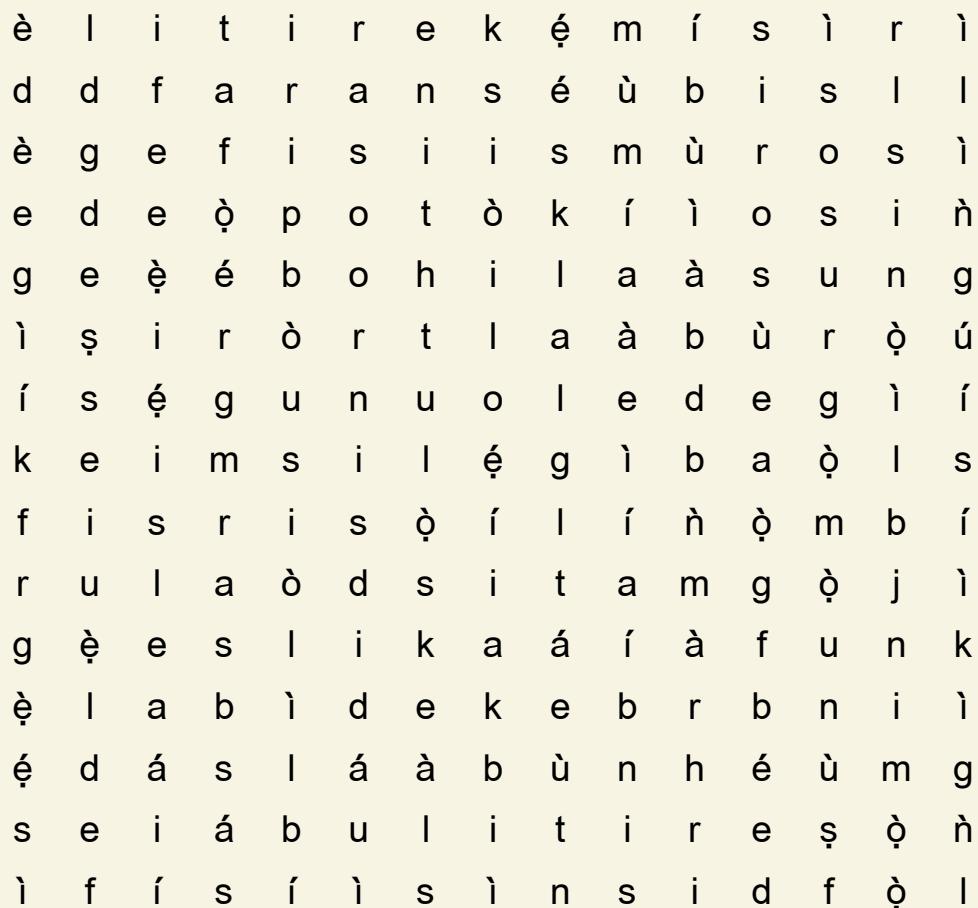
Ládi: _____

Iṣé Síṣe 9

Wá àwọn ọrò wònyí

Look for these words in the puzzle below. Pay attention to the tones!

èdè, gèéṣì, lṣirò, kémísìrì, fíṣíṣì, faransé, llègúlsùkì, láàbù, potogí, lítfréṣò

Isé Síṣe 10 Scenarios

In pairs, create your own dialogue on planning on eating in a restaurant.

Lesson 3 - Èkó Kéta:

Asking for Age

When you want to ask ‘how old’ you will ask: ‘Ọmọ ọdún mélòó?’ For example, if you want to ask how old Tèmi is, you will ask: Ọmọ ọdún mélòó ni Tèmi?

And the response:

Ọmọ ọdún méjì ni Tèmi.

Tèmi is 2 years old.

Telling how old you are

Túndé fé mò nípa ojó-orí àwọn ẹbíí Yémi.

Túndé wants to know how old Yémi’s family members are.

Isòròngbèsì (Dialogue)

Yémi, Ọmọ ọdún mélòó ni é?

Ọmọ ọdún méjídínlógún ni mí.

Ọmọ ọdún mélòó ni bàbáà rẹ?

Ọmọ ọdún métálélógójì ni wón.

Ọmọ ọdún mélòó ni màmáà rẹ?

Ọmọ ogójì ọdún ni wón.

Ọmọ ọdún mélòó ni àbúròò bàbáà rẹ?

Ọmọ ọgbòn ọdún ni wón.

Ọmọ ọdún mélòó ni ègbónòn rẹ?

Ọmọ ogún ọdún ni wón.

Ọmọ ọdún mélòó ni àbúròò rẹ?

Ọmọ ọdún mérìndínlógún ni.

Túndé fé mò nípa ojó-orí àwọn ẹbíí Yémi.

Túndé wants to know how old Yémi’s family members are.

Iṣé Síṣe 1

Dáhùn awọn ibileèrè wònyí nípa lílo àpẹ́ere tí ó wà ní ἰsàlè yìí.
Follow this pattern below to answer the following questions.

Bí àpẹ́ere:

Ọmọ ọdún mélòó ni ègbónòn rẹ? 30 years old
 Ọmọ ọgbòn ọdún ni ègbónòn mi.

1. Ọmọ ọdún mélòó ni bàbáà rẹ? 70 years old
-

2. Ọmọ ọdún mélòó ni àñtíi rẹ? 34 years old
-

3. Ọmọ ọdún mélòó ni màmáa bàbáà rẹ? 97 years old
-

4. Ọmọ ọdún mélòó ni ìwọ? 19 years old
-

5. Ọmọ ọdún mélòó ni ọréè rẹ? 21 years old
-

Iṣé Síṣe 2

Dáhùn àwọn ibileèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

Bí àpẹ́ere:

Ọmọ ọdún mélòó ni àbúrò rẹ?
 Ọmọ ogún ọdún ni àbúrò mi.

Ọmọ ọdún mélòó ni ọmọò rẹ?
 Ọmọ ọdún méjilélógún ni ọmọò mi.

1. Ọmọ ọdún mélòó ni bàbáà rẹ?
2. Ọmọ ọdún mélòó ni màmáà rẹ?
3. Ọmọ ọdún mélòó ni bàbáa bàbáà rẹ?
4. Ọmọ ọdún mélòó ni bàbáa màmáà rẹ?
5. Ọmọ ọdún mélòó ni ègbón tàbí àbúrò rẹ?

Iṣé Síṣe 3

Dáhùn awọn ̀ibéèrè wònyí nípa lílo àpẹ́rẹ́ tí ó wà ní ́lsàlè yìí.

Follow this pattern below to answer the following questions.

Bí àpẹ́rẹ́:

Títí--16 years old.

Ó jé ọmọ ọdún mérìndínlógún.

1. Bábá àgbà--87 years old

2. Mámá kékeré--64 years old

3. Bùròdá Olú--43 years old

4. Èmi--17 years old

5. Bábá mámá -- 100 years old

6. Ògá Tádé--78 years old

7. Ìwọ --19 years old

8. Òun-- 46 years old

9. Ègbónòn mi ọkùnrin—25 years old

10. Àbúròò mi obìnrin-- 13 years old

Iṣé Síṣe 4

Dáhùn awọn ̀ibéèrè wònyí nípa lílo àpẹ́ẹrẹ tí ó wà ní ̀lsàlè yìí.

Follow this pattern below to answer the following questions.

Bí àpẹ́ẹrẹ:

Kóyè--18years old: Ọmọ ọdún méjìdínlógún ni.

1. Ṣadé--46 years old:
2. Bábá Èbùn—50 years old:
3. Wọnúolá--16 years old:
4. Délé—10 years old:
5. Akin—21 years old:
6. Ìwọ— 18 years old:
7. Ọjògbónòn rẹ---65 years old:
8. Ọréè rẹ-- 17 years old:
9. Màmáa bábáà rẹ--96 years old:
10. John Legend—26 years old:

Lesson 4 - Èkó Kérin: Àwọn Àwò (Colors)

There are three primary colors in Yoruba culture:

red (pupa)
black (dúdú)
white (funfun)

For example:

Ènìyàn dúdú	<i>A Black person</i>
Ènìyàn funfun	<i>A White person</i>
Ènìyàn pupa	<i>A light skinned person</i>

There are other colors besides the primary colors. However, their description is foreign or borrowed.

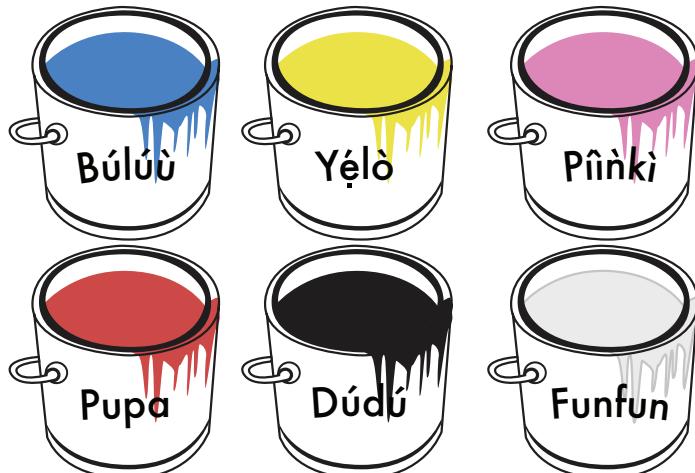
For example:

búlúù	<i>blue</i>
yélò	<i>yellow</i>
pîñkì	<i>pink</i>

However, to describe the colors that are 'off primary colors' such as a light or dark color, we use the words 'díé' and 'gan-an ni' respectively following the main color.

For example:

Ó dúdú díè	S/he is not very dark
Ó pupa gan-an ni	S/he is really light in complexion

Isé Síṣe 1

Şe àpéjúwe àwọn èniyàn wònyí.
Describe the following people.

Bí àpèere:

Bill Clinton: Wón funfun

1. Barack Obama: _____
2. George Clooney: _____
3. Aretha Franklin: _____
4. 50 cent: _____
5. Usher: _____
6. Jennifer Lopez: _____
7. Mariah Carey: _____
8. Halle Berry: _____
9. Taylor Swift: _____
10. Miley Cyrus: _____
11. The Jonas Brothers: _____
12. The BackStreet Boys: _____
13. U2: _____

14. James Brown: _____
15. Shakira: _____
16. Madonna: _____
17. Michael Phelps: _____
18. Tim Duncan: _____
19. Michael Jordan: _____
20. Tina Turner: _____
21. John Legend: _____
22. Michelle Obama: _____
23. Cyndi Lauper: _____
24. Janet Jackson: _____
25. Beyoncé: _____

Another way to describe colors is to use comparison –as and like, bí in Yorùbá language.

For example:

Ó dídú bí ewé	S/he/ It is black/dark like a leaf (green color)
Ó dídú bí èédú	S/he/ it is dark/black like charcoal
Ó funfun bí eérú	It is white like ashes (grey)

One uses 'bí' for colors that are not primary, that is variants of the primary colors.

'Bí i' is used before a noun that starts with a consonant
(bíi gáàrí —like gáàrí)

Primary colors are also used as the base color to describe variants of colors or other shades of the same color. For example, a beige wall or an off-white wall will be described as 'ogiri funfun' because off-white or beige color is closer to white. Brown color will be described as 'pupa', and blue as in 'blue jeans' will be described as 'dídú' .

Isé Síṣe 2

Group Activity. In pairs, take turns to describe your friend in class.